ምዕራፍ ስድስት

በረሃማነት

(ክፍለ ጊዜ 9)

ከምዕራፉ የሚጠበቁ ውጤቶች፣ ይህንን ምዕራፍ ተምረው ከጨረሱ በኋላ፡-

- አዳምጠው እየተነተኑ ጽሑፉ ይመዝናሉ፤
- በተሰጣቸው ርእስ ላይ ውይይት ያደርጋሉ፤
- የበርሃማነትን ምንነት ይገልፃሉ፤
- በርሃማነት የሚያሳድረውን ተፅዕኖ ያብራራሉ፤
- የተሰጣቸውን ጽሑፍ በማንበብ ማጠቃለያ ይሰጣሉ፤
- የገላጭ ጽሁፍ መዋቅርን ይመዝናሉ፤
- ሀሳባችውን ለመግለጽ ፍካሬያዊ ፍች ይጠቀማሉ፤
- የዓረፍተነገሮችን አገልግሎት ይፅፋሉ።

የምዕራፉ ይዘቶች፡-

- ያዳመጡትን መተንተንና መመዘን
- ውይይት ማድረግ
- ገላጭ ጽሑፍ
- ፍካሬያዊ ፍች
- የዓረፍተ ነገር አገልግሎት

ክፍል አንድ፡- ማዳመጥ

የምድራችን ጀግና

የትምህርቱ አቀራረብ

ቅድመ ማዳመጥ

ተግባር

መምህር!

«የምድራችን ጀግና›› የሚለውን ምንባብ ለተማሪዎችዎ ከማንበብዎ በፊት፡

- **በተማሪዎች መጽሐፍ ላይ የተቀመጡትን የቅድመ ማዳመጥ ጥያቄዎች እንዲሰሩ ያድርጓቸው፡፡**
- **በክፍልዎ ውስጥ አይነስውራን ተማሪዎች ካሉ ጓደኞቻቸው ስዕሉን እንዲገልፁላቸው ያድርጉ፡፡**
- **በተጨማሪም መስማት የተሳናቸው ተማሪዎች ካሉ ከፊት ወንበር ያስቀምጧቸው፡፡**

የማዳመጥ ሂደት

ተግባር

- **ምንባቡን በዝግታ እና በተመጠነ የድምጽ ደረጃ ያንብቡላቸው**
- **በመቀጠልም ምንባቡን ገታ አድርገው የማዳመጥ ሂደት ጥያቄዎችን እንዲመልሱ ያበረታቷቸው፡፡**
- **በትኩረት እንዲከታተሉዎት ምክር ይለግሷቸው፡፡**
- **ተማሪዎችዎ ለሚሰጧቸው ምላሾች ያበረታቷቸው፡፡**

አዳምጦ መረዳት

ተግባር

- **የአዳምጦ መረዳት ጥያቄዎችን ሲሰሩ ምክንያታዊ እንዲሆኑ ያበረታቷቸው፡፡**
- **በመቀጠልም ምንባቡን እየደጋገሙ በማንበብ የቀረቡትን ጥያቄዎች በእርሶ መሪነት በቃላቸው እንዲሰሩ ያድርጓቸው፡፡**
- **ሁሉም ተማሪዎች እኩል ተሳትፎ እንዲኖራቸው ያድርጉ፡፡**

ምዘና

- ካዳመጡት ምንባብ ማስታወሻ መያዛቸውን መፈተሽ፤
- ሁሉም ተማሪዎች የአዳምጦ መረዳት ጥያቄዎችን መስራት መቻላቸውን መቃኘት፤
- ለሚሰጡት ምላሽ ምክንያታዊ መሆናቸውን መዳሰስ፤

የምድራችን ጀግና

ዶክተር ተወልደ ብርሃን ገብረ እግዚአብሔር የዕፀዋት ዘረመል እንዲቀጥል፤ የተስተካከለ ሥነ ኑረትና ሚዛናዊ የአየር ንብረት እንዲኖር፤ የምድሪቱ የተፈጥሮ ጸጋ በድርቅና በፀሐይ መውቀት ምክንያት እንዳይገፈፍ፤ ዕፅዋት በጎርፍ ምክንያት ከለም አፈር ጋር ተጠራርገው እንዳይሄዱና ምድራችን ምድረ በዳ እንዳትሆን ከልጅነታቸው ጊዜ አንሥቶ በዕፅዋት ላይ ልዩ ትኩረት አድርገው ሲመራመሩ የኖሩና ለውጤትም የበቁ ሳይንቲስት ናቸው። የዕፀዋት ስያሜ ፕሮጀክት ተግባራዊ እንዲሆን ካላቸው ቀናዒነትና ተቆርቋሪነት የተነሣም የኢትዮጵያ ወጣት ተመራማሪዎችን ከአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የሥነ ሕይወት ትምህርት ክፍል ለከፍተኛ ትምህርት ወደ ስዊዲን ልከው እንዲማሩ አስደርገዋል።

ዕፀዋትና ደኖች የሕይወት እስትንፋሶች፤ የደስታ ምንጮችና የተፈጥሮ ውበት መናኸሪያዎች፤ የእድገት ምልክቶችና የሕልውና መሠረቶች ስለሆኑ በአሁኑ ሰዓት በሀገር አቀፍ ደረጃ ሀገራችን አረንጓዴ ካባ እንድትለብስና የድርቅን መቅሰፍት እስከመጨረሻው ተቋቁማ በሚሊዮን የሚገመቱ ችግኞች በየተራራውና በየጋራው፤ በየሜዳውና በየጥጋጥጉ እንዲተከሉ መደረጉና እንክብካቤም ለማድረግ ጥረት በመደረግ ላይ መሆኑ ዶክተር ተወልደ ብርሃንን ጨምሮ በዘርፉ የተሰለፉ ባለሙያዎችንና ቅን ዜጎችን ሁሉ የሚያስደስት

ነው። ለምሳሌ፦ ቻይናን ጨምሮ በርካታ ሀገሮች በኢኮኖሚ እድገት ከፍተኛ ደረጃ ላይ የደረሱት የተፈጥሮ ሀብት ጥበቃና እንክብካቤ ስለሚያደርጉ ነው።

መምህር!

ተማሪዎች ለማዳመጥ ክሂል የቀረበላቸውን ርዕሰ ጉዳይ እየተከታተሉ ስለመሆናቸው ለማረጋገጥ የሚከተሉትን የማዳመጥ ጊዜ ጥያቄዎች በመጠየቅ መልሶቻቸውን ለክፍል ጓደኞቻቸው እንዲናገሩ ያድርጉ።

- የብዝኃ ሕይወት ጥበቃን በተመለከተ ምን ተረዳችሁ?
- የተፈጥሮ ሃብትን መጠበቅና መንከባከብ ምን አይነት ጠቀሜታ የሚኖረው ይመስላችኋል?

ቻይናውያን ከከተማ እስከ ገጠር የተፈጥሮ ሀብታቸውን ጠብቀው ይኖራሉ። በዚህም በቻይና የተፈጥሮ ሀብት ጥበቃ፤ እንክብካቤ አያያዝ ከፍተኛ ደረጃ ላይ ደርሶ ይታያል። የቻይና ተራራ በደን፤ ሜዳና ረባዳው በአዝርዕት፣ በአትክልትና በፍራፍሬ የተሸፈነ በመሆኑ ሁልጊዜ አረንጓዴ ነው። በአብዛኛው የቻይና ሜዳ ውሃ ገብ በመሆኑ በሩዝ ሰብል፣ በአትክልትና ፍራፍሬ ምርት ተጨናንቆ ሲታይ ለመንፈስ እርካታን ይሰጣል። በቻይና ያፈጠጠና ያገጠጠ ተራራ፤ ጦም ያደረና የተራቆተ መሬት አይታይም። በልምላሜ የተዋቡ ተራሮችና ዳገታማ አካባቢዎች በፀሐይ ቃጠሎ እንዳይጠወልጉ፤ አፈራቸው በዝናብና በነፋስ፤ በጎርፍና በማዕበል እንዳይጠራረግ ልዩ እንክብካቤና ጥበቃ ያደርጋሉ።

ከዚህም የተነሣ፤ የተናደና የተንሸራተተ መሬት፤ የተራቆተ ዳገትና በወራጅ ውሃ የተጠራረገ አፈር፤ ገደልና ቁልቁለት አይታይም። ይልቁንም እያንዳንዱ ለምአፈር እንዳይጠረግ በእርከን ሥራ ጋራውና ሸንተረሩ፤ ተራራው፤ ሜዳውና ረባዳው በሸቦና በብረት ሰንሰለት እንደ እሥረኛ ተተብትቦና ተያይዞ አሸዋ ግርፍ ተገርፏል።

ከላይና ከሥር ደግሞ ሐረግና አበባ ተተክሎበት፤ በላዩም ላይ እንደ ሐረግ ዘምቶበት የተለየ የተፈጥሮ ውበት ይታያል። የለመለመውን ሣር፤ የተለያየ ጎብረ ቀለም ያለውን አበባ በየዛፉና በየመንገዱ ዳር ግራና ቀኝ ያስተዋለ ሰው ወደማያውቃትና ልዩ ፕላኔት ወደ ሆነች ምድራዊት ገነት የገባ ያህል ስለሚቆጥረው የተለየ ደስታ ይሰማዋል። ማንም ሕዝብ የሥነ ኑረትን ሕግና ሥርዓት አክብሮ ያለ ስንፍናና ያለ ሌብነት በቅንነት ከሠራ ዓለምን በቀላሉ ሊለውጣት እንደሚችል በ40 ዓመት ውስጥ ተምዘግዝጋ ያደገችው ቻይና እንደ ምሳሌ ልትሆነን ትችላለች። በዚህም ምክንያት ልክ እንደ ዶክተር ተወልደ ሌት ተቀን የሚታክቱ ወገኖቻችንን ፈር ተከትለን ለሀገር መሥራት ደግሞ የእያንዳንዳችን አቢይ ጉዳይ ሊሆን ይገባል።

ዶክተር ተወልደብርሃን በብዝኃ ሕይወት ሀብት አጠባበቅ ላይ በጥልቀት በመሥራታቸውና በተለይም በዓለም አቀፍ ብዝኃ ሕይወት ድርድር ወቅት አፍሪካን ወክለው በጥንካሬና በአንድነት በመቆማቸውና በአዕምሮ ንብረት ጥበቃ ላይ ምርምርና አስተዋጽኦ በማድረጋቸው የተባበሩት መንግሥታት የአካባቢ መርሐ ግብር (ዩኔፕ) ሚያዝያ 21/1998 ዓ.ም «የምድራችን ጀግና» በሚል በሀገር ውስጥና በውጭ ሀገራትም በርካታ ሽልማቶችን አግኝተዋል።

(አዲስ ዘመን ሐምሌ 28/2011ዓ.ም፤ ለማስተማሪያነት ተሻሽሎ የተወሰደ)

አዳምጦ መረዳት

መምህር!

በተማሪው መጽሀፉ ላይ የተሰጡትን የአዳምጦ መረዳት ጥያቄዎች በፅሁፍ በማሰራት የተማሪዎቹን የአዳምጦ መረዳት ደረጃ ይፈትሹ፡

ክፍል ሁለት መናገር

የትምህርቱ አቀራረብ

ተግባር

መምህር!

- ተማሪዎች ውይይትን በተመለከተ አጭር ማስታወሻ እንዲይዙ ያድርጉ።
- በመቀጠልም አምስት አምስት አባላት ያለው ቡድን እንዲመሰርቱ ይዘሏቸው።
- በቀረቡላቸው አንቀፆች ሐሳብ ላይ በመወያየት በተወካያቸው አማካኝነት የአንቀፆችን መልዕክት ለክፍል ጓደኞቻቸው እንዲያቀርቡ ያድርጉ።
- በውይይቱ ሁሉም ተማሪዎች መሳተፍ እንደሚኖርባቸው መመሪያ ይስጧቸው።
- በመጨረሻም ግብረመልስ ይስጧቸው፤ ማበረታቻም ያድርጉላቸው።

ምዘና

- ውይይትን በተመለከተ አጭር ማስታወሻ መያዛቸውን መፈተሽ፤
- አምስት አባላት ያለው ቡድን መመስረታቸውን መዳሰስ፤
- ሁሉም ተማሪዎች የአንቀፆቹን ሐሳብ በመግለፅ መሳተፋቸውን መገምገም፤

ክፍል ሶስት፡- ንባብ

የትምህርቱ አቀራረብ

ቅድመ ንባብ

ተግባር

መምህር!

- ምንባቡን ከማስነበብዎ በፊት መማሪያ መጽሐፉ ላይ ያሉትን

የቅድመ ምንባብ ጥያቄዎች በማቅረብ በውይይት እንዲሳተፉና እንዲነቃቁ ያድርጉ።

- በክፍልዎ ውስጥ አይነስውራን ተማሪዎች ካሉ ጓደኞቻቸው ስዕሉን እንዲገልፁላቸው ያድርጉ።
- በተጨማሪም መስማት የተሳናቸው ተማሪዎች ካሉ ከፊት ወንበር ያስቀምጧቸው።

የንባብ ሂደት

ተግባር

- ተማሪዎች ምንባቡን በለሆሳስ እንዲያነቡት ያድርጓቸው።
- ንባቡን ገታ አድርገው የማዳመጥ ሂደት ጥያቄዎችን እንዲሰሩ ያድርጓቸው።
- ሁሉም ተማሪዎች እንዲሳተፉ ያበረታቷቸው።

አንብቦ መረዳት

ተግባር

- የአንብቦ መረዳት ጥያቄዎችን ሲሰሩ በተቻለ መጠን ተማሪዎቹ ምክንያታዊ ሆነው መልሳቸውን እንዲሰጡ ያበረታቷቸው፤
- በመጨረሻም እርማት ይስጧቸው።

ምዘና

- አንብበው መገንዘብ መቻላቸውን መፈተሽ፤
- ካነበቡት ጽሑፍ ምን እንደተገነዘቡ የአዳምጦ መረዳት ጥያቄዎችን በማሰራት መገምገም፤

ተግባር አንድ፡-

የሚከተሉትን ጥያቄዎች በምንባቡ መሰረት ትክክል ከሆኑ “እውነት” ስህተት ከሆኑ “ሐሰት” በማለት መልሱ።

፩. እውነት
፪. እውነት
፫. ሐሰት
፬. እውነት
፭. እውነት

ክፍል አራት፡- ጽሕፈት

የትምህርቱ አቀራረብ

ተግባር

መምህር!

- በቅድሚያ ተማሪዎች ገላጭ ድርሰትን በተመለከተ አጭር ማስታወሻ እንዲይዙ ያድርጓቸው።
- መፅሃፋቸው ላይ የቀረቡትን ምሳሌዎች መሰረት በማድረግ ያስረዷቸው።
- በመቀጠልም የሰው ልጅ ከልደት እስከሞት የሚያልፍባቸውን ሂደቶች በቅደም ተከተል ገለፃዊ በሆነ መንገድ እንዲፅፉ ያድርጓቸው።
- የፃፉትን ጽሑፍ ዕርስ በዕርስ በመቀያየር ከገላጭ ጽሑፍ ቅርፅ አንፃር እንዲገማገሙ ይዘሏቸው።
- በመጨረሻም ለጓደኞቻቸው እንዲያነቡላቸው በማድረግ ግብረመልስ ይስጧቸው፤ ማበረታቻም ያድርጉላቸው።

ምዘና

- ገላጭ ድርሰትን በተመለከተ አጭር ማስታወሻ መፃፋቸውን መፈተሽ፤
- አንቀፅ ፅፈው ዕርስ በዕርስ መገማገም መቻላቸውን ማረጋገጥ፤
- ከገላጭ ጽሑፍ አንፃር የፃፉትን አንቀፅ መገምገም፤

ክፍል አምስት፡- ቃላት

የትምህርቱ አቀራረብ

ተግባር

መምህር!

- **በቅድሚያ ተማሪዎች ምዕራፍ አምስት ላይ የተማሩትን የእማሬያዊ እና ፍካሬያዊ ፍችን ምንነት ምሳሌ በመስራት እንዲያስታውሱ ያድርጓቸው።**
- **በመቀጠልም የቀረቡላቸውን ቃላት ተጠቅመው እማሬያዊ እና ፍካሬያዊ ፍችን ማሳየት የሚችሉ ዓረፍተነገሮችን እንዲፁፉ ያድርጓቸው።**
- **በመጨረሻ ግብረመልስ ይስጧቸው፤ ማበረታቻም ያድርጉላቸው**

ምዘና

- **የቃላትን እማሬያዊና ፍካሬያዊ ፍች በተመለከተ ማስታወስ መቻላቸውን መፈተሽ፤**
- **የቃላትን እማሬያዊና ፍካሬያዊ ፍች ተጠቅመው ዓረፍተ ነገር መፃፋቸውን ማረጋገጥ፤**

ክፍል ስድስት፡- ሰዋስው

የትምህርቱ አቀራረብ

ተግባር

መምህር!

- **የዓረፍተነገር አይነቶችን በተመለከተ በመማሪያ መጽሐፉ ላይ የቀረበውን ማስታዎሻ ደብተራቸው ላይ እንዲፅፉ ያድርጓቸው፡**
- **በምሳሌ አስደግፈው መጠነኛ ገለፃ ያድርጉላቸው።**

በመቀጠልም፡-

- **የቀረቡላቸውን ዓረፍተነገሮች አይነት እንዲለዩ ያበረታቷቸው**

- የዓረፍተ ነገር አይነቶችን የሚያሳዩ ዓረፍተ ነገሮች እንዲመሰርቱ ትዕዛዝ ይስጧቸው።
- በመጨረሻም ግበረመልስ ይስጧቸው።

ምዘና

- የዓረፍተነገር አይነቶችን በተመለከተ አጭር ማስታዎሻ መያዛቸውን ማረጋገጥ፤
- የቀረቡላቸውን ዓረፍተነገሮች አይነት መለየት መቻላቸውን መገምገም፤
- የዓረፍተ ነገርን አገልግሎት የሚያሳዩ ዓረፍተነገሮች መመስረት መቻላቸውን መፈተሽ፤

ተግባር አንድ፡-
የሚከተሉትን ዓረፍተነገሮች ጥያቄያዊ፣ ትዕዛዛዊ፣ ሀተታዊ እና አጋናኝ በማለት መልሱ።

ሀ. ሀተታዊ (አዎንታዊ) ዓረፍተነገር
ለ. ትዕዛዛዊ ዓረፍተነገር
ሐ. ጥያቄያዊ ዓረፍተነገር
መ. ሀተታዊ (አሉታዊ) ዓረፍተ ነገር
ሠ. አጋናኝ አረፍተ ነገር

ምዕራፍ ሰባት

የሕጻናት ጉልበት ብዝበዛ

(ክፍለ ጊዜ 9)

የምዕራፉ አላማዎች፡- ከዚህ ትምህርት በኋላ ተማሪዎች፡-

- መረጃ ሰጪ ጽሁፍን በትኩረት አዳምጠው ተግባራዊ ያደርጋሉ፤
- የሕጻናት ጉልበት ብዝበዛ ምንነት እና የሚያስከትለውን ውጤት ይገልጻሉ፤
- በተወሰኑ ጉዳዮች ላይ ይወያያሉ፤
- የአረፍተ ነገሮችን ተግባር ያአነጻጽራሉ

የምዕራፉ ይዘቶች፡-

- በአትኩሮት ማዳመጥ
- ከማይተዋወቁ ሰዎች ጋር መግባባት
- ፊሊጥ
- በተለያዩ ርዕሶች ላይ የሚዘጋጅ ፅሁፍ
- የቃላት ተቃራኒ ፍች
- ዓረፍተ ነገሮችን ማወዳደርና ማነፃፀር

ክፍል አንድ፡- ማዳመጥ

የሕጻናት ጉልበት ብዝበዛና ሕገ ወጥ ዝውውር በከተማችን

የትምህርቱ አቀራረብ

ቅድመ ማዳመጥ

ተግባር

መምህር!

“የሕጻናት ጉልበት ብዝበዛና ሕገ ወጥ ዝውውር በከተማችን” የሚለውን ምንባብ ለተማሪዎችዎ ከማንበብዎ በፊት፡-

- **በተማሪዎች መጽሐፍ ላይ የተቀመጡትን የቅድመ ማዳመጥ ጥያቄዎች እንዲሰሩ ያድርጓቸው።**
- **በክፍልዎ ውስጥ አይነስውራን ተማሪዎች ካሉ ጓደኞቻቸው ስዕሉን እንዲገልፁላቸው ያድርጉ።**
- **በተጨማሪም መስማት የተሳናቸው ተማሪዎች ካሉ ከፊት ወንበር ያስቀምጧቸው።**

የማዳመጥ ሂደት

ተግባር

- **ምንባቡን በዝግታ እና በተመጠነ የድምጽ ደረጃ ያንብቡላቸው፡ :**
- **በመቀጠልም ምንባቡን ገታ አድርገው የማዳመጥ ሂደት ጥያቄዎችን እንዲመልሱ ያበረታቷቸው።**
- **በትኩረት እንዲከታተሉዎት ምክር ይለጉሷቸው።**
- **ተማሪዎችዎ ለሚሰጧቸው ምላሾች ያበረታቷቸው።**

አዳምጦ መረዳት

ተግባር

- **የአዳምጦ መረዳት ጥያቄዎችን ሲሰሩ ምክንያታዊ እንዲሆኑ ያበረታቷቸው።**

- በመቀጠልም ምንባቡን እየደጋገሙ በማንበብ የቀረቡትን ጥያቄዎች በእርሶ መሪነት በቃላቸው እንዲሰሩ ያድረጓቸው።
- ሁሉም ተማሪዎች እኩል ተሳትፎ እንዲኖራቸው ያድርጉ።
- ለሚሰጡት መልስ ምክንያታዊ እንዲሆኑ ያበረታቷቸው።

ምዘና

- ካዳመጡት ምንባብ ማስታወሻ መያዛቸውን መፈተሽ፤
- የአዳምጦ መረዳት ጥያቄዎችን በማሰራት የተገነዘቡትን መገምገም፤
- ሁሉም ተማሪዎች የአዳምጦ መረዳት ጥያቄዎችን መስራት መቻላቸውን መቃኘት፤

የሕጻናት ጉልበት ብዝበዛና ሕገ ወጥ ዝውውር በከተማችን

ሕጻናት ከአካላዊና ከአዕምሯዊ እድገታቸው ጋር የተስተካከለና የዕድሜ ደረጃቸውን የሚመጥን የትምህርት መርሃ ግብር የሚያስፈልጋቸው ሲሆን ከወላጆቻቸው ፍቅርና እንክብካቤ በማግኘት በመልካም ሥነ ምግባር ታንጸው ማደግ እንደሚገባቸው በህጻናት መብት ድንጋጌዎች ላይ ተቀምጧል። ይሁን እንጂ በየዕለቱ በተለያዩ የመገናኛ ብዙሃን አውታሮች፣ በርካታ ሕጻናት በተለያዩ ምክንያቶች ለጉልበት ብዝበዛና ለሕገ ወጥ ዝውውር እንደሚዳረጉ ሲዘገብ እንሰማለን።

ወላጆች ወይም አሳዳጊዎች ሕጻናት በአቅማቸው ምን ዓይነት ስራ መስራት እንዳለባቸው ባለመገንዘብ በአካላቸው፣ በአዕምሯቸውና በሥነ ልቦናቸው የሚደርስባቸውን ጉዳት ሳያስቡ እራሳቸውን እንዲችሉ ለማድረግ እንደሚጥሩ የተለያዩ ሰነዶች ይጠቁማሉ። በዚህም የተነሳ ለሕጻናት ጉልበት ብዝበዛና ለሕገ ወጥ ዝውውር ዋናው መንስኤ የወላጆች ወይም የአሳዳጊዎች የግንዛቤ እጥረትና ድህነት መሆኑን መገንዘብ ተችሏል። የሕጻናት ጉልበት ብዝበዛ ከፆታዊ ጥቃት፣ ከሕገ ወጥ ዝውውር፣ ከወሲብ ንግድና ከመሳሰሉት ወንጀሎች ጋር

የሚያያዝ በመሆኑ ችግሩ ስር ሰዶ እንዲቆይና ውስብስብ እንዲሆን አድርጎታል።

የቤተሰቦቻቸውን ድጋፍና እንክብካቤ ያላገኙ በርካታ ሕጻናት ከተለያዩ የሀገሪቱ ክፍሎች ለሽመና ስራ፣ ለሸክም ስራ፣ ለድንጋይ ጠረባ፣ ለጫማ ጽዳት፣ ለሱቅ ስራተኝነት፣ ለቤት ሰራተኝነት፣ ለአስተናጋጅነት፣ ለወሲብ ንግድ፣ ለመኪና እጥበት፣ ለሎተሪ አዟሪነት፣ ለመላላክ፣ ለጋራዥ ስራና ለሌሎች መሰል ተግባራት ወደ አዲስአበባ ከተማ በሕገወጥ መንገድ ሲፈልሱ ይታያሉ። የችግሩ ስፋትና ጥልቀት ከአካባቢ አካባቢ ይለያይ ካልሆነ በስተቀር በሁሉም አካባቢዎች የሚታይ ክስተት ነው።

መምህር!
ተማሪዎች ለማዳመጥ ክሂል የቀረበላቸውን ርዕሰ ጉዳይ እየተከታተሉ ስለመሆናቸው ለማረጋገጥ የሚከተሉትን የማዳመጥ ጊዜ ጥያቄዎች በመጠየቅ ምላሾቻቸውን ለክፍል ጓደኞቻቸው እንዲናገሩ ያድርጉ።

- በህሕገ ወጥ መንገድ ከተለያዩ አካባቢዎች ወደአዲስ አበባ የሚመጡ ሕጻናት የሚሰማሩባቸው የስራ መስኮች ምን ምን ናቸው?
- ሕፃናትን ለሕገወጥ ዝውውርና ለጉልበት ብዝበዛ የሚዳርጓቸው ምክንያቶች ምን ምን ይመስሏቸኋል?

ሕጻናትን ለጉልበት ብዝበዛና ለህገ ወጥ ዝውውር የሚዳርጉ መንስኤዎችን በተመለከተ የተባበሩት መንግስታት ድርጅት የሕጻናት መርጃ ማህበር እ.ኤ.አ በ2000 ባወጣው ሪፖርት መሰረት ረሃብ፣ ድርቅ፣ በአካባቢ የሚከሰቱ ግጭቶች፣ በከተማ የአኗኗር ሕይወት መሳብና የመሳሰሉት እንደሆኑ አስቀምጧል። በተጨማሪም ወላጆችን በሞት ማጣት እና እያሉም ቢሆን የሚያሳድሩባቸው ተጽዕኖዎች

ለሕጻናት ፍልሰትና ሕገ ወጥ ዝውውር በምክንያትነት ተጠቅሰዋል።

በሌላ በኩል የኢንዱስትሪዎች በከፍተኛ ደረጃ መስፋፋት ለሕጻናት ጉልበት ብዝበዛና ለሕገ ወጥ ዝውውር በር ከፋች ሆነዋል። በተጨማሪም የአብሮ አደግ ጓደኞች ምክርና ቅስቀሳ፣ አላስፈላጊ የሆኑ ቅጣቶች፣ የቤተሰብ ቁጥር መጨመርና የተለያዩ ግጭቶች ሕጻናትን ለጉልበት ብዝበዛ፣ ለጤና ችግርና የተሻለ ኑሮ ፍለጋ በሚል ሰበብ ለሕገወጥ ዝውውር እንዲጋለጡ አድርገዋቸዋል። ከዚህም በላይ ሕጻናትን በሕገ ወጥ መንገድ በመውሰድና በማዘዋወር ገንዘብ በሚሰበስቡ ስግብግብ የሰው ነጋዴዎች አማካኝነት በቤት ሰራተኝነት፣ በሕጻናት ሞግዚትነትና በልመና ተግባራት ላይ እንዲሰማሩ ሆነዋል።
እነዚህ የሕጻናት ጉልበት ብዝበዛና ሕገ ወጥ ዝውውሮች፣ የሚያስከትሏቸው አሉታዊ ተጽዕኖዎች ቀላል የሚባሉ አይደሉም። ምክንያቱም በሕጻናቱ ላይ አካላዊ፣ አዕምሯዊና ሥነ ልቦናዊ ጉዳት ከማድረሳቸውም በላይ ገለልተኛና ብቸኛ እንዲሆኑ፣ ሐሳባቸውን ለመግለጽ ድፍረት እንዲያጡ፣ ለአካል ጉዳተኝነትና ላለመረጋጋት እንዲዳረጉ፣ ለመንፈስ ጭንቀት ተጋላጭ እንዲሆኑ ያደርጓቸዋል። በተጨማሪም ሕጻናቱ የወንጀለኛ ተባባሪና ተዋናይ በመሆን ለተለያዩ ሱሶች የተጋለጡ፣ ለህብረተሰብ ባህሎችና ዕሴቶች ክብር የማይሰጡ፣ ለከፍተኛ የጤና ችግሮች የተጋለጡ፣ በትምህርታቸው ደካማ ውጤት የሚያስመዘግቡና የሥነ ምግባር ችግር የሚታይባቸው ሊሆኑ ይችላሉ

(በአ/አ/ከ/አ/ት/ቢሮ የህፃናት ጉልበት ብዝበዛና ህገወጥ ዝውውርን ለመከላከልከተዘጋጀ መጽሐፈ እድ፤ 2007 ዓ.ም፤ ለማስተማሪያነት ተሻሽሎ የተወሰደ)

አዳምጦ መረዳት

መምህር!

በተማሪው መጽሐፉ ላይ የተሰጡትን የአዳምጦ መረዳት ጥያቄዎች በዕሑፍ በማሰራት የተማሪዎቹን የአዳምጦ መረዳት ደረጃ ይፈትሹ

ክፍል ሁለት፦ መናገር

የትምህርቱ አቀራረብ

ተግባር

መምህር!

- **ተማሪዎች አራት አባላት ያለው ቡድን መስርተው በቀረቡላቸው ርዕሰ ጉዳዮች ላይ እንዲወያዩ ያድርጉ።**
- **ቡድኑ በተቻለ መጠን የፆታ ስብጥር እንዲኖረው ያድርጉ።**
- **በውይይቱ ሁሉም ተማሪዎች መሳተፍ እንደሚኖርባቸው መመሪያ ይስጧቸው።**
- **በመቀጠልም ተወያይተው የደረሱበትን ሀሳብ በተወካያቸው አማካኝነት ለክፍል ጓደኞቻቸው እንዲያቀርቡ ያድርጉ።**

- **በመጨረሻም ግብረመልስ ይስጧቸው፤ ማበረታቻም ያድርጉላቸው**

ምዘና

- **አራት አባላት ያለው ቡድን መመስረታቸውን መፈተሽ፤**
- **የተመሰረተው ቡድን የፆታ ስብጥር እንዳለው መቃኘት፤**
- **ሁሉም ተማሪዎች ሀሳባቸውን በመግለፅ መሳተፋቸውን መገምገም፤**

ክፍል ሶስት፦ ንባብ

የትምህርቱ አቀራረብ

ቅድመ ንባብ

ተግባር

መምህር!

- **ምንባቡን ከማስነበብዎ በፊት መማሪያ መጽሐፉ ላይ ያሉትን የቅድመ ምንባብ ጥያቄዎች በማቅረብ በውይይት እንዲሳተፉና እንዲነቃቁ ያድርጉ።**

- በክፍልዎ ውስጥ አይነስውራን ተማሪዎች ካሉ ጓደኞቻቸው ስዕሉን እንዲገልፁላቸው ያድርጉ።
- በተጨማሪም መስማት የተሳናቸው ተማሪዎች ካሉ ከፊት ወንበር ያስቀምጧቸው።

የንባብ ሂደት

ተግባር

- ተማሪዎች ምንባቡን በለሆሳስ እንዲያነቡት ያድርጓቸው።
- ንባቡን ገታ አድርገው የማዳመጥ ሂደት ጥያቄዎችን ያሰሯቸው
- ሁሉም ተማሪዎች እንዲሳተፉ ያበረታቷቸው።

አንብቦ መረዳት

ተግባር

- የአንብቦ መረዳት ጥያቄዎችን ሲሰሩ በተቻለ መጠን ተማሪዎቹ ምክንያታዊ ሆነው መልሳቸውን እንዲሰጡ ያበረታቷቸው፤ እርማትም ይስጧቸው።
- በምንባቡ ውስጥ ያሉትን ፈሊጣዊ አነጋገሮች በማውጣት ፍች እንዲሰጡ ይዘሏቸው።
- በመጨረሻም እርማት ይስጧቸው።

ምዘና

- አንብበው መገንዘብ መቻላቸውን መፈተሽ፤
- ካነበቡት ፅሁፍ ምን እንደተገነዘቡ የአዳምጦ መረዳት ጥያቄዎችን በማሰራት መገምገም፤
- ከምንባቡ ውስጥ ፈሊጦችን አውጥተው ፍች መስጠታቸውን መፈተሽ፤

ተግባር አንድ፡-

የሚከተሉት ጥያቄዎች በጥሞና በማንበብ ትክክል ከሆኑ “እውነት”ስህተት ከሆኑ ደግሞ” ሐሰት” በማለት መልሱ።

፩. ሐሰት

፪. ሐሰት

፫. እውነት

፬. እውነት

፭. እውነት

፮. ሐሰት

ተግባር ሁለት፡-

በሚከተሉት ዓረፍተነገሮች ውስጥ ለተሰመረባቸው ቃላት ፍች የሚሆኑትን ምረጡ፡፡

፩. ለ

፪. ሀ

፫. ሐ

፬. ሐ

፭. ሐ

፮. ሀ

፯. መ

፰. ለ

፱. መ

፲. ሀ

ተግባር ሶስት፡-

በምንባቡ ውስጥ የገቡ ፈሊጣዊ አነጋገሮችን በመፈለግ ትርጉማቸው ጻፉ፡፡

፩. ልበ ገር----------የዋህ

፪. ሆድ ብሷት----------ከፍቷት

፫. አድሮ ቃሪያ----------የማይለወጥ

፬. ነውር ጌጡ----------ልክስክስ፣ ይሉኝታ ቢስ

፭. ከሰውነት ጎዳና ወጣች----------ከሳች፣ ተጎሳቆለች፣ መነመነች

፮. ሰማይ ተደፋባት----------ጨነቃት

ተግባር አራት

ተግባር አራት፡-

በ “ሀ” አምድ ስር ላሉ ፊሊጣዊ አነጋገሮች በ “ለ” አምድ ስር ካሉት ፍችዎቻቸው ጋር አዛምዱ፡፡

፩. ሠ

፪. ረ

፫. ሰ

፬. ሀ

፭. ለ

፮. ሐ

፯. ሸ

፰. ቀ

፱. በ

፲. መ

ክፍል አራት፡- ጽሕፈት

የትምህርቱ አቀራረብ

ተግባር

መምህር!

- በመጀመሪያ ተጀምረው ሳያልቁ የቀረቡላቸውን አንቀፆች ሐሳባቸውን ሳይለቁ እንዲጨርሷቸው ያድርጉ፡፡
- በመቀጠልም ለክፍል ጓደኞቻቸው እንዲያነቡላቸው ያበረታቷቸው፡፡
- የሕፃናት ጉልበት ብዝበዛ በሕፃናት ላይ የሚያስከትለውን ችግር በተመለከተ አንቀፅ ፅፈው ለክፍል ጓደኞቻቸው እንዲያነቡላቸው ያድርጉ፡፡
- በመጨረሻም ግብረመልስ ይስጧቸው፤ ማበረታቻም ያድርጉላቸው፡፡

ምዘና

- ጅምር አንቀፆችን ሀሳባቸውን ሳይለቁ መጨረስ መቻላቸውን መፈተሽ፤
- በተሰጣቸው ርዕሰ ጉዳይ ላይ ሀሳብ አመንጭተው አንቀፅ መፃፋቸውን ማረጋገጥ፤

ክፍል አምስት፡- ቃላት

የትምህርቱ አቀራረብ

ተግባር

መምህር!

- በቅድሚያ ተማሪዎች የተቃራኒ ቃላትን ምንነት እንዲገነዘቡ በምሳሌ አስደግፈው ያስረዷቸው፡፡
- በመቀጠልም የቃላትን ተቃራኒ በተመለከተ የቀረቡላቸውን ተግባራት እንደአጠያየቅ ባህርያቸው እንዲሰሯቸው ይዘሏቸው፡
- በመጨረሻም ግብረመልስ ይስጧቸው፤ ማበረታቻም ያድርጉላቸው፡፡

ምዘና

- የቃላትን ተቃራኒ ፍች በተመለከተ ምን እንደሚያውቁ መፈተሽ፤
- የቃላትን ተቃራኒ ፍች በተመለከተ የቀረቡላቸውን ተግባራት መስራት መቻላቸውን ማረጋገጥ፤

ተግባር አንድ

ለሚከተሉት ቃላት ተቃራኒ ፍቻቸውን ከተሰጡት አማራጮች መካከል በመምረጥ መልሱ፡፡

፩. ሐ

፪. ሀ

፫. ለ

፬. ሀ

ሯ. መ

ሧ. ለ

ሷ. መ

ቋ. ሀ

ቧ. ሐ

ተ. መ

ተግባር ሁለት፡-

ከዚህ በታች ባሉት አረፍተነገሮች ዉስጥ ለተሰመረባቸው ቃላት ተቃራኒ ፍቺ የሚሆኑትን ከሰንጠረዡ እየመጣችሁ ተኩ፡

ፅ. ንፉግ

ፄ. ወረዛ

ፆ. ተጎጂ

ፀ. ያፋጥጡ

ሯ. ምድረ በዳ

ሧ. መቀራረብ

ሷ. መጥፎ

ቋ. ጥብቅ

ተግባር ሶስት፡-

በየተራቁጥሩ ከተዘረዘሩት ቃላት መካከል ልዩ የሆነውን ምረጡ፡፡

ፅ. መ

ፄ. ለ

ፆ. ሀ

ፀ. ሐ

ሯ. ሐ

ሧ. ለ

ሷ. መ

ቋ. ሀ

ቧ. መ

፲. ሀ

ክፍል ስድስት፡- ሰዋስው

የትምህርቱ አቀራረብ

ተግባር

መምህር!

- የዓረፍተነገር አይነቶችን በተመለከተ ምዕራፍ ስድስት ላይ የተማሩትን እንዲያስታውሱ ያድርጓቸው፤
- በምሳሌ አስደግፈው መጠነኛ ገለፃ ያድርጉላቸው።

በመቀጠልም፡-

- የቀረቡላቸውን ዓረፍተነገሮች ዓይነት እንዲለዩ ያበረታቷቸው፤
- የዓረፍተነገር አይነቶችን ከአገልግሎታቸው ጋር እንዲያዛምዱ ያግዟቸው፤
- በመጨረሻም ግበረመልስ ይስጧቸው፤ ያበረታቷቸው።

ምዘና

- የቀረቡላቸውን ዓረፍተነገሮች አይነት መለየት መቻላቸውን መገምገም፤
- ዓረፍተነገሮችን ከአገልግሎታቸው ጋር ማዛመድ መቻላቸውን ማረጋገጥ፤

ተግባር አንድ፡-

የሚከተሉትን ዓረፍተነገሮች ሀተታዊ (አሉታዊ፣ አዎንታዊ)፣ ትዕዛዛዊ፣ እና መጠይቃዊ በማለት መልሱ።

፩. መጠይቃዊ

፪. ሀተታዊ (አዎንታዊ)

፫. ትዕዛዛዊ

፬. መጠይቃዊ

፭. ትዕዛዛዊ

፮. መጠይቃዊ
፯. ሀተታዊ (አዎንታዊ)
፰. ሀተታዊ (አሉታዊ)
፱. ትዕዛዛዊ
፲. ሀተታዊ (አዎንታዊ)